

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
ФАКУЛЬТЕТ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
КАФЕДРА ЖИВОПИСУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор з
навчально-педагогічної роботи

Марина ТОКАР

2025 року



**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Сучасний живопис»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Галузь знань 02 « Культура і мистецтво »
Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
Освітньо - професійна програма «Станковий живопис»
Форма навчання: денна

Харків – 2025 рік

Робоча програма з дисципліни «Сучасний живопис» для студентів 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Станковий живопис»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент Дмитро ЄФИМЕНКО
старший викладач Валерій ЗАЛІЩУК
старший викладач Каріна ВОЛОШКО

УЗГОДЖЕНО:

Декан факультету «ОМ» _____



доцент Ольга ІВАЩЕНКО

РОЗГЛЯНУТО:

на засіданні кафедри живопису «3» червня 2025 р.
протокол № 18

Завідувач кафедри живопису _____



Марія КОВАЛЬОВА

Обговорено та рекомендовано до затвердження Методичною радою академії
протокол № 25-04 від «27» серпня 2025р.

АНОТАЦІЯ

до навчальної дисципліни «Сучасний живопис»

«Сучасний живопис» – одна з дисциплін вибіркового фахового циклу, яка покликана для кращого розкриття творчого потенціалу особистості здобувача, як самодостатньої мистецької одиниці. Програма направлена на поштовх до не стандартних мистецьких рішень у творах образотворчого мистецтва та вихід на новий щабель мистецької присутності у соціумі, що є актуальним запитом сьогодення з боку творчої молоді. Дисципліна також дає шлях комбінаторності у вільному трактуванні видів образотворчого мистецтва в поєднанні класичної бази знань і умінь композиційно-живописних пошуків задля сучаснішої репрезентації творчих робіт у виставкових залах.

Згідно з навчальним планом , що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 3-х семестрів (4 кредити ECTS 120 навчальних годин, у тому числі 60 - практичних занять, 60 - самостійні заняття).

ANNOTATION

to the academic discipline «Modern Painting»

«Modern Painting» is one of the disciplines of the selective professional cycle, which is designed to better reveal the creative potential of the applicant's personality as a self-sufficient artistic unit. The program is aimed at encouraging non-standard artistic solutions in works of fine art and reaching a new level of artistic presence in society, which is a relevant demand of today for creative youth. The discipline also provides a path of combinatorics in the free interpretation of types of fine art and the combination of the classical knowledge base and skills of compositional and pictorial searches for a more modern representation of creative works in exhibition halls.

According to the curriculum approved by the methodological council of the KhDADM, it is studied by students over 3 semesters (4 ECTS credits, 120 academic hours, including 60 practical classes, 60 independent classes).

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Вибіркова дисципліна
	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	
Модулів – 3	Освітньо – професійна програма «Станковий живопис»	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 120		4
Тижневих годин: аудиторних 7 семестр - 2 г. 8 семестр - 3 г. самостійної роботи студента – 7 семестр - 2 г. 8 семестр - 3 г.	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Семестр
		7 - 8
		Лекції
		-
		Практичні
		60 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		60 год.
		Індивідуальні завдання:
		-
		Вид контролю: перегляд

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 50/50%

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Сучасний живопис» полягає у поєднанні міжгалузевих мистецьких пошуків, які би знаходили відгук на запит сьогодення сучасного суспільства.

Вивчення дисципліни «Сучасний живопис» передбачає поєднання набору технік на картинній площині. Це освоєння інноваційних художніх прийомів та концепцій, що формують обличчя сучасного мистецтва, з особливим акцентом на поглиблення майстерності у створенні психологічно насичених портретів та концептуально наповнених жанрових картин. Кінцевою метою є вихід за межі академічної школи, де здобувач зміг би віднайти та ствердити власний, неповторний художній голос.

У процесі вивчення дисципліни студенти займаються практичним втіленням задуманих ідей безпосередньо на форматі, що дає змогу за рахунок попереднього досвіду **мати навички:**

- перетворювати ідею, почуття чи філософське питання на візуально переконливий образ, використовуючи сучасні підходи до композиції, колориту та фактури,
- створювати унікальну образну мову, яка буде виражати індивідуальне бачення світу,
- виконувати завершені авторські проекти у різних жанрах.

Вимоги до знань та вмінь

В результаті вивчення дисципліни «Сучасний живопис» здобувач повинен **знати:**

- принципи роботи над композицією в незвичних темах;
- засоби, прийоми та правила відображення реального та уявного в образній формі;
- засоби художньої виразності для образного розкриття змісту;
- принцип збору та систематизації інформації;
- композиційні рішення відомих майстрів;

вміти:

- розробляти авторську концепцію теми картини;
- застосовувати комбіляцію синтеза різних видів мистецтва у власному художньому творі;
- застосовувати композиційні закони у роботі над ескізами;
- створювати власну архітектуру проекту художнього твору;
- виразними засобами передавати основну ідею твору.

3. Компетентності та програмні результати навчання навчальної дисципліни «Сучасний живопис» (згідно з освітньою програмою)

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 13. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно просторового та візуального середовища.
- СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.
- СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.
- СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.
- СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- СК 7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.
- СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
- СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.
- ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
- ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.
- ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та

використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 14. Тракувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН 16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

4. Зміст і структура дисципліни **«Сучасний живопис»**

Навчальна дисципліна «Сучасний живопис» складається з 4 модулів, які відповідають 4 навчальним семестрам і містять 20 практичних завдань, зв'язаних між собою змістовними складовими.

1 семестр

1 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання

Завдання 1. «Портрет - гіпербола». Композиція портрета з урахуванням психологічного фактору, як засобу відтворення зв'язку типології людини з зовнішнім світом, формуючим її особистість. Живописне рішення формату з можливою технічною компіляцією. (100см. по більшій стороні)

- а) Застосування образотворчого тропу для (виразного) розкриття художнього задуму;
- б) Використання еkleктичних елементів в композиції та пошук їх єдності для підсилення образного рішення теми.

2 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання

5.Структура навчальної дисципліни								
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц	п ра кт .під д керівн. виклад ача	сам. робота		л е к ц	п рак т .під керівн виклад ача	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4КУРС, 7 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Завдання 1. «Портрет - гіпербола».	30	-	15	15				
1. Робота над ескізами.	6	-	3	3				
2. Пошук кольорового рішення і	6	-	3	3				

Завдання 2. «Метаморфоза» (переродження). Фігуративна портретна композиція на основі вивчення та трансформації твору майстра. Завдання спрямоване на виховання образного мислення в вирішенні та висвітленні тем, пов'язаних із соціальною проблематикою. Задача більш лаконічними образотворчими засобами вирішення формату (120см. по більшій стороні) .

а) Пошук нових засобів вираження в побудові композиції;

б) Наявність антитези у вирішенні образу;

в) Умовність простору та зміна його меж за рахунок (присутності) антитези площинності і оптичних просторових ілюзій.

2 семестр

1 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання

Завдання 1. «Диптих. Від концепту до художнього твору» Побудова живописного твору із двох складових (картин), об'єднаних спільною ідеєю, темою або сюжетом. Пошук нестандартного модуля по формі однієї чи двох частин. Реалізація на форматі до 160см. по більшій стороні.

а) Знайти індивідуальне стильове рішення обраної теми, спираючись на підґрунтя традиційного формоутворення та враховуючи досвід попередніх завдань;

б) Суміжне або одночасне існування концептуального та живописного цілого в єдиному вимірі диптиху, що є однією з основних умов при розкритті ідеї та теми.

в) Усвідомлення автором розмаїття можливостей існування художнього твору не лише, як самодостатнього організму станкового живопису, але і як арт-об'єкта або інсталяції в певному соціальному середовищі.

потрібного технічного виконання в матеріалі								
3. Реалізація на форматі.	18	-	9	9				
Разом за 1 модулем	30	-	15	15				
МОДУЛЬ 2								
Завдання 2. «Метаморфоза» (переродження).	30	-	15	15				
1. Пошук аналогу твору мистецтва та можливості трансформаційної власної репліки за рахунок ритму.	4	-	2	2				
2. Робота над ескізами у ємкому трактуванні теми. Проба живописного підходу до фірмату.	8	-	4	4				
3. Формат та лаконічність образотворчої мови.	18	-	9	9				
Разом за 2 модулем	30	-	15	15				
Усього за 1 семестр	60	-	30	30				
4 КУРС, 8 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Завдання 1. «Диптих. Від концепту до художнього твору»	60	-	30	30				
1. Пошук власного концепту задуму та ідеї диптиху.	6	-	3	3				
2. Ескізування та моделювання частин диптиху	12	-	6	6				
3. Експерименти теми у живописних підходах та прийомах.	12	-	6	6				
4. Вирішення на форматі	30		15	15				
Разом за 1 модулем	60	-	30	30				
Усього за 8 семестр	60	-	30	30				
РАЗОМ ЗА 7-8 СЕМЕСТРИ	120	-	60	60				

6. Теми семінарських занять

Програмою не передбачається проведення семінарських занять.

7. Теми аудиторних занять

Програмою передбачені практичні та лекційні заняття

Модуль	№ тема	Назва теми	Кількість годин
			денна.
1		7 СЕМЕСТР	
	1	Завдання 1. «Портрет - гіпербола».	30
Разом за 1 модулем:			30
2	1	Завдання 2. «Метаморфоза» (переродження).	30

Разом за 2 модулем:			30
Усього за 7 семестр			60
1		8 СЕМЕСТР	
	1	Завдання 1. «Диптих. Від концепту до художнього твору»	60
Разом за 1 модулем:			60
Усього за 8 семестр			60
РАЗОМ ЗА 7-8 СЕМЕСТРИ			120

8. Теми лабораторних занять

Програмою не передбачається проведення лабораторних занять.

9. Самостійна робота

Робоча програма з дисципліни «Сучасний живопис» не передбачає додаткових практичних завдань для самостійної роботи студентів, оскільки має бути спрямованою на збір необхідної інформації, пошук технічних можливостей реалізації задуманих творів та завершення практичних завдань за зазначеною тематикою.

Модуль	№ тема	Назва теми	Кількість годин
			денна.
1		7 СЕМЕСТР	
	1	Завдання 1. «Портрет - гіпербола».	30
Разом за 1 модулем:			30
2	1	Завдання 2. «Метаморфоза» (переродження).	30
Разом за 2 модулем:			30
Усього за 7 семестр			60
1		8 СЕМЕСТР	
	1	Завдання 1. «Диптих. Від концепту до художнього твору»	60
Разом за 1 модулем:			60
Усього за 8 семестр			60
РАЗОМ ЗА 7-8 СЕМЕСТРИ			120

10. Індивідуальні завдання

Програмою передбачається, що всі запропоновані практичні завдання у кожного студента повинні мати оригінальне графічне та живописне рішення. Крім того, можливе виконання додаткових власних композицій.

11. Методи навчання

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання запропонованих завдань.

Основна форма вивчення курсу — виконання творчих робіт.

Мета запропонованих завдань полягає в ускладненні учбових задач, що визначається переходом від вивчення елементної бази презентації до тематичної

закінченої форми зі змістовним навантаженням та нестандартним образотворчим рішенням.

Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача і стилем спілкування зі студентами.

12. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Сучасний живопис» застосовано ефективні методи контролю та самоконтролю, зокрема: методи практичного контролю: виконання практичних завдань (виконуються під час самостійної роботи).

13. Розподіл балів, які отримують студенти.

Засвоєння матеріалу дисципліни «Загальний курс композиції» оцінюється 100 рейтинговими балами.

Сума балів (100 балів), яка відведена на дисципліну, розподіляється між модулями. Студент протягом семестру згідно графіку навчального процесу здає певні розділи (модулі) і одержує бали.

У балах оцінюються такі елементи навчальної роботи студентів: виконання практичних завдань (виконується під час самостійної роботи).

Студент, який без поважних причин (поважна причина - хвороба або причини, узгоджені з деканом факультету) не набрав необхідну кількість балів хоча б по одному з елементів модуля, отримує 0 балів і йому не зараховують весь модуль.

Неприбуття студента на проміжний контроль в установлений термін без поважних причин оцінюється нульовим балом (0 балів). Повторна здача теми (елементу модуля) в цьому випадку не дозволяється.

Додаткові дні звітності встановлюються викладачем (узгоджується на кафедрі) в кінці першого, другого і третього місяців семестру для студентів, що пропустили контрольну атестацію з поважних причин, підтверджених документально, і що мають направлення декана.

Студенти, які мають заборгованість з не поважної причини, мають ліквідувати її тільки протягом залікового тижня семестру.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі перегляду. Для допуску до перегляду з дисципліни «Сучасний живопис», повинні бути оцінені завдання, з яких складаються модулі.

Студентам, які мають заборгованість з неповажних причин та ліквідують її у заліковий тиждень, викладач виставляє у відомість сумарний рейтинговий бал.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент з дисципліни «сучасний живопис», складає 100 балів в межах виконаної програми курсу.

14.Критерії оцінювання проміжних етапів контролю модулів в балах

Практичні роботи	1сем.	2сем.	3сем.	4сем.
Модуль 1	40	40	40	40
Модуль 2	60	60	60	60
Разом	100	100	100	100

Шкала оцінювання: національна ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

15. Тезаурус навчальної дисципліни «Загальний курс композиції»

Українська мова	Англійська мова
Станковий живопис	Easel painting
Сюжетно-тематична картина	Subject Pictures
Композиція	Composition
Образотворчі засоби композиції	Artistic means of the composition
Бакалавр	Bachelor
Сучасний живопис	Contemporary painting
Фантасмагорія	Phantasmagoria
Творча майстерня	Creative workshop
Фахова підготовка	Professional training
Фахова майстерність	Professional mastery
Художній образ	Artistic image
Компіляція	Compilation
Картон	Pasteboard
Практичні завдання	Practical tasks

Аналіз	Analyses
Аналог	Analogy
Композиційний пошук	Compositional research
Академічний живопис	Academic painting
Рисунок	drawing

16. Методичне забезпечення

Показ робіт із методичного фонду. Ознайомлення студентів з печатними репродукціями видатних майстрів живописного жанру та застосування додаткової літератури з дисципліни:

Волошко К. М., Методичні рекомендації до виконання завдань з дисципліни «Загальний курс композиції» для студентів другого курсу (1 семестр) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, освітньо-професійної програми «Станковий живопис». Харків: ХДАДМ, 2023 - 29с.

Коваленко С. В., Методичні рекомендації з дисципліни «Основи композиції» для студентів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціалізації «Станковий живопис» м. Харків, ХДАДМ, 2018 - 25 с.

Основна література:

1. Іванов С. Основи композиції видання: Навчальний посібник – Вид. «Світ» - Львів, 2013.- 230с.
2. Іттен Й. Мистецтво кольору / Ред. О. Плаксі. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.
3. Ковальов Ф. В. Золотий перетин у живописі: Навч. посіб. для ху-дож. ін-тів та училищ.- Київ.: Вища Школа, 1989. - 143 с.
4. Михайленко В.Є., Яковлєв М.І. Основи композиції: навчальний посібник. - К.: Каравела, 2018. - 304 с.
5. Rudolph Arnheim Art and Visual Perception, Second Edition: A Psychology of the Creative Eye -University of California Press, 2004. - 528
6. Урсу Н. О. Теоретичні основи композиції: навч. - метод. посіб. для студ. ВНЗ худ. та худ. - пед. спец. / Н. О. Урсу, І. А. Гуцул; Кам'янець - Поділ. Держ. ун-т. - 2-ге вид. - Кам'янець- Подільський: Аксіома, 2018. - 166 с.
7. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. - 112с

Допоміжна література:

1. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В. Шевчук, 2016. 360 с.
2. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.

3. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 216 с.
4. Прищенко С. В. Кольорознавство: навчальний посібник / за ред. проф. Є. А. Антоновича. Київ : Альтерпрес, 2010. 354 с.
5. Прокопович Т. А. Основи кольорознавства : навчальний посібник. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.
6. Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва : навч. посіб. Луцьк: Поліграфічний центр «Друк Формат», ФПО Покора І. О., 2019. 91 с.

16. Методичне забезпечення

Базова література:

1. Adobe Photoshop Classroom in a Book. Adobe Press, США 2024 416 с.
2. Келбі С. Техніки професійного ретушування портретів для фотографів за допомогою Photoshop. Вид. Фабула., 2021 376 с.
3. WILLIAM HOGARTH: The Analysis of Beauty (London: Printed by John Reeves for the Author, 1753)
4. Базан-Лацкано І., Неймейстер Д. Цифровий живопис у Photoshop для початківців. ДМК Прес. Київ. 2021 320 с.
5. Є. Силко «Теоретичні основи композиції. Методичні рекомендації до практичних завдань» Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 6010102 «Початкова освіта». Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. 2015р.
6. Н. Урсу «Теоретичні основи композиції: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ художніх та художньо-педагогічних спеціальностей / Н. О. Урсу, Б. М. Негода, В. А. Гнатюк, І. П. Міхалевська. - Кам'янець-Подільський : Кам.-Под. держ. унів., 2004. - 61 с.
7. Т. Прокопович І. Тарасюк «Композиція в монументальному живописі». Методичні рекомендації. Друге видання, доповнене, перероблене. Луцьк. 2017р.
8. Улічней М., Грюневальд С., Нассур С. Посібник для початківців з цифрового живопису в Procreate: Як малювати на iPad. ArtHuss, Київ. 2025 200 с.
9. Ф. Ковальов «Золотий перетин в живописі» К.: Вища школа, 1989р
10. Кудрявцева К. Дисертаційна робота Структура композиції в українському станковому живописі (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) НАОМА. Київ. 2018

Допоміжна література:

1. Алтухова А.В., Червяк Т. М. Цифровий живопис як інноваційна технологія у мистецькій освіті. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*, 2021. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/4098a97b-6d4c-4b88-9e73-ac92154897e1>. Блудов А. О. Особливості формування процесу викладання цифрового живопису. *Українське мистецтвознавство: матеріали*,

- дослідження, рецензії, 2019. URL: <https://journals.naoma.kyiv.ua/index.php/uam/article/view/42>.
2. Капустін Р. Русланович. Цифрове мистецтво та його вплив на традиційне мистецтво початку XXI століття. *Ukrainian Art Science*, 2023. URL: <https://ukrainianartscience.in.ua/index.php/uad/article/view/235>.
3. Однорова А.В. Засоби виразності цифрового живописного натюрморту: кваліфікаційна робота (бакалавр). Криворізький державний педагогічний університет, 2021. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1029>
4. Совгира Т.І. Цифрові технології в сучасному візуальному мистецтві. *Мистецтвознавчі записки. Серія: Мистецтвознавство* (КНУКіМ), 2023. URL: <https://arts-series-кnukim.pp.ua/article/view/207634>.
5. Храмова-Баранова О.В. Цифровий живопис: становлення та перспективи. *Культура і сучасність*, 2023. URL: <https://journals.uran.ua/kis/article/view/286781>.